

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHI IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 60 • Maribor, sobota, dne 2. julija 1938 • Leto XIII

Po dvajsetih letih

Pred dvajsetimi leti je bil konec svetovne vojne. Vsi smo se razveselili tega dogodka v nadi, da je konec barbarške vojne in da nikdar več ne bo krvave, krivične, imperialistične tiranske vojne.

Ob tem prepričanju je bila v prvi skupščini sprejeta tudi Vidovdanska ustava v duhu pomirjenja in državljanske svobode, v kateri se naj povečana Jugoslavija lepo, ob sodelovanju vseh državljanov, razvija politično, socialno in kulturno brez notranjih trenj in ovir. Razvoj se je pa zasukal. Po vsem svetu tle umetni nevarni ognji, ki nas lahko vsak dan potegnejo v novo še bolj barbarško vojno. Sile, ki imajo dobiček od pripravljanja vojne in eventualno od nastalih vojn, ustvarjajo po svetu vznemirjanja, nete sovrašтво in hujskajo narode med seboj kakor za stavo.

Narodi in zlasti njih voditelji pa verujejo hujskanju v zmoti ali pa kot špekulanti.

Vidovdanska ustava je vsaj nas učila, da smo bratski narod. Rekla nam je, da smo svobodni državljani z enakimi pravicami ter da imamo tudi vsi pravico v tej državi sodelovati o nje usodi in sodelovati v njej, da jo izpolnimo v vseh ozirih tako, da bodo državljani politično in socialno enopravni, državljani enake vrste. Tako smo mislili in tako želeli.

Menimo, da je ob spominu na ta prepoved in prisego Jugoslovanov pač to željo in zahtevo le ponoviti. Mislimo je treba na harmonizacijo našega političnega življenja, na uveljavljenje natičnega življenja, na uveljavljenje načela popolne demokracije, mislimo pa je treba tudi na demokratizacijo gospodarske politike in ureditev primerne socialnega standarda v državi, ki je slab, kakor malokje. Ob prevratu smo imeli velike razlike, ki so deloma izhajale iz zgodovinskega razvoja, toda v dvajsetih letih bi se bile te razlike lahko znatno bolj omilile kakor so se. Naše socialne razmere so pa še danes za ves zunanji svet — presenečenje. Zunanji svet se čudi, kako naš delavec živi, kako naj ostane zdrav in fizično krepak ob teh razmerah.

Vsa ta vprašanja se pa morejo reševati le sistematično in objektivno ter ob demokraciji, ki ima voljo, da demokratično sodeluje v političnih, socialnih in gospodarskih stvareh. Zaradi tega zagovarjamo mi politično sodelovanje vseh demokratičnih vplivov v državi, toda pravih, nesebičnih in ne imperialističnih demokratičnih sil.

Ce se te dni spominjamo Vidovdanske ustave, storimo to zaradi tega, da ponovno povdarimo te temeljne svoje zahteve, ki so predpogoj, da se povrne v javno življenje prvotni duh Vidovdanske ustave in z njim boljše politične, gospodarske in socialne razmere v državno skupnost.

Obisk drja Mačka v Beogradu

V pondeljek so imeli šefi beograjske združene opozicije sejo pri Davidoviću. Ugotovili so, da je akcija desidentov pod vodstvom drja Dragotina Jovanovića naperjena proti interesom združene opozicije.

Sklenili so poslati v Zagreb drja Gavrilovića Milana in Božidarja Vlajića, da se dogovorita z dr. Mačkom in kmet-skodemokratsko koalicijo o programu njegovega obiska. V Zagrebu se obema pridruži bivši minister Milan Grol, ki je že razgovarjal večkrat o skupni deklaraciji združene opozicije in KDK.

Kako živimo pri nas

Poraba živil in življenjskih potrebščin je zrcalo socialnih razmer. Pribavateh in njih poraba kaže vsaj v glavnem, kako ljudje žive. Zagrebški »Radnik« navaja nekaj primerov. Za izčrpno študijo bi pa seveda potrebovali ogromno gradiva.

O porabi pšenice.

V državi pridelamo vsega 29,236.000 metrskih centov.

Na prebivalca in leto je porabimo:	
pri nas	112 kg
v Bolgariji	207 »
v Franciji	204 »
v Belgiji	196 »
v Italiji	185 »

Tudi slabo se obdelujejo pri nas žitna polja, ker pridelamo samo 7 do 9 centov pšenice na jutro, dočim drugod po 20 in več centov.

Ce bi se porabilo pri nas na osebo 200 kg na leto, bi nam ostalo še vedno 18,826.000 metrskih centov pšenice za izvoz.

O krompirju.

Krompir je kruh siromaka. Porabimo ga na leto in osebo	
na Poljskem	943 kg
v Nemčiji	703 »
v Belgiji	449 »
v Holandiji	335 »
v Norvegiji	312 »
pri nas	50 »

O sladkorju.

Sladkor je potrebno in izdatno hranivo. Na leto in osebo porabijo sladkorja:	
na Danskem	58.5 kg
v Angliji	47.5 »
v Zedinjenih državah	47.2 »
na Švedskem	46.3 »
pri nas	5.5 »

O kavi.

Na osebo in leto porabijo kave:	
na Danskem	8.18 kg
na Švedskem	7.42 »
na Norveškem	6.2 »
v Belgiji	5.86 »
v Zedinjenih državah	5.86 »
pri nas	0.57 »

O pivu.

Pravijo, da je pri nas razvito pijanstvo. Ta pregled pa kaže, da piva popijemo jako malo. V naslednjih deželah se konzumira piva na osebo in leto:

v Belgiji	200 l
v Švici	63 »
v Angliji	60 »
v Nemčiji	59 »
na Čehoslovaškem	58 »
pri nas	1.8 »

Pri prehrani sicer vplivajo nekoliko običaji in poraba še preprostejše ali manjvredne hrane na količino. Vendar so pa številke obupne in življenjski standard mnogo prenizek. Čuditi se moramo, kako se ljudstvo preživlja.

Te številke obenem dokazujejo, da pri nas ni konzumentov, ki bi imeli denar zanj ali pa nosijo stotisočake v hranilnice. Kaj ne, poslednjega še nismo opazili. Zato je pač edini izhod dvig konzuma z izboljšanjem prejemkov naroda, ker sicer mora ob teh razmerah narod propadati.

Težave v francoski ljudski fronti

Najbrž nobene skupne manifestacije 14. julija.

Na seji odbora francoske ljudske fronte, dne 23. junija so bili odklonjeni vsi socialistični dodatni predlogi k programu ljudske fronte, tako predlog glede reforme senata, izpremembe gospodarske strukture itd. Zdi se, da bodo tudi skupne manifestacije strank ljudske fronte na narodni praznik, dne 14. julija najbrž izostale.

Od vsega početka smo povdarjali, da je treba previdnosti v presoji vrednosti in trdnosti francoske ljudske fronte. — Francoska ljudska fronta je skupnost treh strank: socialistične, komunistične in radikalno socialistične, ki je nastala pod pritiskom razmer v obrambo demokracije pred porajajočim se fašizmom. To nalogo je ljudska fronta sijajno izvršila. Druga njena neprecenljiva zasluga je na polju socialne politike: zlasti uvedba 40 urnega delovnika.

Toda izvajanje širokopotezne socialne politike je izzvalo reakcijo v krogih liberalne kapitalistične radikalne stranke, zlasti med člani te stranke v senatu. Iz tega so se izcimila vedno večja nasprotstva. Delavstvo si je po prvih uspehih zaželelo še novih. Zlasti so v

tem pogledu stavili radikalne zahteve komunisti po obratih, ki pa v vladi niso bili udeleženi in torej niso nosili odgovornosti. Prezrli so, da ljudska fronta ni nobena socialistična tvorba, na kar je ves čas opozarjal Blum. Sledilo je odtujevanje med strankami, pokazala se je nedisciplinina ob volitvah, zlasti so radikalni večkrat glasovali proti komunističnim kandidatom, v senatu pa je začel odprt boj proti Blumu. Senat je zrušil Bluma prvič in drugič.

Vedno bolj se potrjuje, da so politiki ljudske fronte postavljene meje, preko katerih ne more, ne da bi ta ali ona stranka žrtvovala svoj program. Zastoj sleherne napredka v izvajanju politike ljudske fronte pa mora nujno vesti do nezadovoljnosti udeleženi partnerjev in delavskih množic. Iz tega more slediti samo opadanje interesa na tvorbi, ki so jo rodile razmere in zahteval čas, kar pa ne izključuje, da bi se ob danem položaju, ki bi zahteval nastop demokratičnih sil, ljudska fronta ne obnovila v duhu, v katerem je bila rojena.

Za socialistično delavstvo je pot jasno začrtana: delo na okrepitvi lastne stranke in pridobivanje množic.

Anglija čuva parlamentarno demokracijo

Velik političen škandal.

Poslanec Sandys, zet Winstona Churchilla, je v spodnji zbornici interpeliral zaradi preslabe zračne obrambe. Podatke mu je dal uradnik vojnega ministra. Poslanec je dobil torej tajne podatke in jih predložil parlamentu.

Parlament je zaradi tega izvolil preiskovalno komisijo na pritožbo najvišjega državnega pravdnika, ki naj določi dejansko krivdo. Uradnik je obtožen, da je izdal tajni dokument, poslanec Sandys pa, da je to tajnost predložil parlamentu in mu zaradi tega preti kaznen zapor do dveh let.

Spodnja zbornica je ob silnem ogorčenju sklenila preiskavo ter obenem zahtevala odpravo § 6., ki določa navedeno kaznen za poslanca, ki je izdal tajnost državnega akta, ker morajo po-

slanci imeti možnost in pravico, da nape vlade odkrijejo in kritizirajo v parlamentu.

Predsednik vlade Chamberlain je obljubil, da bo željo parlamenta upošteval. Škandal bo imel najbrže posledico, da bo vojni minister Hore Belisha odstopil.

Minimalne mezde v Zedinjenih državah uveljavljene

Novi zakon o minimalnih plačah v Zedinjenih državah določa plačo 25 centov na uro, ki se dviga v dobi sedmih let na 40 centov. Delovni teden znaša prvo leto 44, drugo leto 42 in dalje 40 ur na teden. En cent je okoli 43 para.

Japonska želi mir?

Angleški poslanik v Tokiu posreduje sklenitev miru med Japonsko in Kitajsko. Predvsem zahteva Japonska, da odstopi Cankajšek kot predsednik kitajske vlade. Japonska očitno uvideva, da bo nadaljnja vojna še trd oreh. Tudi, če pomislimo na dosedanji potek vojne s strašnimi žrtvami, na velike povodnji na Kitajskem, na kolero in druge kužne bolezni, je to tudi za Japonce strašna stvar. Prav te dni je pa tudi Japonsko zadela težka poplava. Samo v Tokiju je 9000 hiš pod vodo.

Ob vseh teh prilikah, ki so za Japonsko silno neugodne, napovedujejo na kitajskem ozemlju novo odločilno bitko, ki za Japonce, četudi še zmagajo, ne more biti večjega moralnega pomena v primeri z žrtvami. Prazne so pa sanje, da se hoče Japonska vojskovati še deset let, če bo treba.

Resolucija Penkluba zahteva

V Pragi se je vršilo zasedanje svetovnega pisateljskega Penkluba. Zborovanje je sklenilo resolucijo s štirimi načelnimi točkami:

1. Literatura ne pozna mej in mora ostati neodvisna od dogodkov v političnem življenju narodov.
2. V slučaju vojne naj veljajo umetnine kot skupna dobrina človeštva in se mora spoštovati.
3. Člani federacije bodo s svojim osebnim vplivom delovali za sporazum medsebojnega spoštovanja narodov.
4. Člani federacije ugotavljajo z vznemirjenjem zaradi neprestanega posezanja v svobodo izražanja mnenja, ki onemogoča svobodno kritiko vlad in institucij, kar nasprotuje napredku sveta.

Dr. Schuschnigg pride pred sodišče

Bivšega kanclerja dr. Schuschnigga nameravajo obtožiti radi smrtnih obsodb, ki so bile izvršene nad nekaterimi avstrijskimi hitlerjanci po puču leta 1934. ...

Sporazum o umiku prostovoljcev iz Španije

Stroške bodo nosile Anglija, Francija, Italija in Nemčija

Glavna ovira za izvedbo angleškega načrta za umik prostovoljcev iz Španije je bilo vprašanje, kdo bo kril stroške, ki bodo precej visoki. Londonski odbor za nevmešavanje je o tem vprašanju razpravljal že dolgo časa. Končno so se baje te dni zastopniki Francije, Anglije, Italije in Nemčije izrekli, da bodo te države krile stroške za umik prostovoljcev in za poostreno kontrolo, ki jo nameravajo uvesti.

Nekaj stroškov bo baje nosila tudi Rusija, vendar sorazmerno manjši del kot ostale države. Ali je to napredek v španskem vprašanju ali ne, pokaže šele razvoj problema.

Francu uničuje angleške ladje dalje

Chamberlain je povedal v spodnji zbornici, da je Franco uničil 12 angle-

ških trgovskih ladij. Na protest Anglije Franco ni odgovoril, pač pa je izdal neko noto, v kateri pravi, da so te ladje tovorile vojni material, kar pa ne more dokazati, in da z ladjami, ki so v sovražnem ozemlju, zaradi svoje obrambe ne more drugače ravnati. — Franco smatra te ladje za piratske (roparske).

Angleška vlada se trudi, da bi vplivala potom Mussolinija na generala Franca, da bi prenehal z bombardiranjem tujih parnikov. Franco bo seveda svečano obljubil, izpolnil pa svoje obljube ne bo, ker pozna neodločnost Chamberlainove vlade.

Na teruelski fronti

se vršijo hudi boji. Republikanske čete so odbile vse napade in mestoma na-

predovali, kljub ljuti obrambi francovih čet, ki so otrpele ogromne izgube.

Tudi na estremadurski fronti so se vršili hudi boji, pri katerih so republikanske čete uspešno branile svoje postojanke in jih mestoma celo izboljšale.

Zopet bombardiranje Barcelone

V četrtek, dne 30. junija so francova letala hudo bombardirala Barcelono. Padlo je nad 300 bomb, ki so povzročile ogromno škodo. Ubitih je bilo baje nad 40 oseb, veliko število pa ranjenih.

Francu torej kljub protestom nadaljuje s pustošenjem nezaščitenege zaledja in pobija civilno prebivalstvo.

Dama in po svetu

Prvo Radion-nagrada Din 10.000.— je dobil naročnik »Delavske Politike«. V oglasu smo nedavno tega objavili nagradno tekmovanje, ki ga je razpisala tvrdka Schicht glede načina uporabe pralnega praška Radion. Naš naročnik Stefan Temel iz Nove vasi pri Mariboru, Sp. Radvanjska cesta 22, je na podlagi tega oglasa zadel prvo nagrado v znesku Din 10.000.—. Mnogo naših naročnikov pa je dobilo nagrado po Din 100.

Dne 7. in 8. avgusta se bo vršil v Beogradu velik vsedelavski zlet, na katerega bodo prihitele vse svobodne delavske kulturne in strokovne organizacije iz vse Srbije in drugih delov države.

Mednarodni zadrudni dan se bo letos vršil po sklepu Mednarodne zadrudne zveze v Londonu dne 2. julija, oziroma 3. julija.

Dravska banovina kupuje »Falo«. Hidrocentralo »Falo« na Dravi pri Mariboru nameravajo kupiti »Kranjske deželne elektrarne«, ki so last dravske banovine. »Fala« je pod kontrolo švicarskega kapitala in skupine, ki ima tudi v Beogradu svoje podjetje »Snaga i svetlost« in je zgradilo beograjsko električno centralo.

Trboveljska bo dobavljala elektriko »Kranjskim deželnim elektrarnam«, in sicer za deset let po deset milijonov kilovatnih ur po ceni 30 para. Trboveljska elektrarna ima sedaj kapaciteto 40 do 50 milijonov kilovatnih ur na leto.

Dr. Anton Schwab umrl. V sredo, dne 29. junija je v ljubljanskem Leonišču preminul v 71. letu starosti znani slovenski skladatelj in zdravnik v Celju dr. Anton Schwab. Pokojnik je uglašil mnogo lepih narodnih pesmi.

Omladince JRZ je sprejel sam Mussolini. V Italijo je potovalo 20 dijakov omladinske JRZ, da tam — študirajo organizacijo fašistične mladine in fašistične ustanove. Minister Alfieri jim je priredil večerjo in Mussolini jih je sprejel ter pozdravil.

Načrti o melioraciji zemlje. Minister Stošević je izjavil, da se prično izvajati melioracijska dela s sklada za ceste in melioracije. Na račun obeh fondov, ki bosta že letos prinesla okoli 30 milijonov dinarjev, se najemajo notranja in inozemska posojila do 500 milijonov dinarjev. Posojilo se porabi za melioracijo zemlje (z osuševanjem, regulacijo rek itd.), kar bi dalo okoli 700.000 ha plodne zemlje. Melioracije bi se tikale predvsem Pomoravja, Posarja, Povardarja in Podravja in regulacije rek v obrambo poplavljanja.

Med Jugoslavijo in Švico je bila sklenjena nova trgovska pogodba, ki bo stopila 1. avgusta t. l. v veljavo.

Dunajski židovski namesčenci namah brez posla. Dr. Ley je izvedel odredbo, da se morajo odpustiti vsi židovski namesčenci iz služb. Ustaviti se morajo tudi židovska podjetja. V sredo je bil dostavljen odlok in v četrtek je imel Dunaj desetisoče siromakov več. Imovitim židom se imetje zapleni. Židi so bili zaposleni zlasti v trgovini.

Delovni teden so podaljšali v Avstriji. Angleški list »Daly Telegraph« poroča, da je novi režim uvedel v Avstriji deseturni delovni teden, ne da bi se mezde zvišale. Noben delavec ne sme pred koncem oktobra zahtevati izboljšanje plače. Nadure, ki so v Nemčiji pogostoma uvedene, deloma običajne, se ne plačujejo. Kdor bi se tem odredbam ne pokoril in izgubi zaraditega službo, bo težko dobil drugo. V javnosti je nastalo precejšnje razočaranje.

Na sokolskih slavnostih v Pragi bo zastopal francosko vlado minister Marc Rucard. Na potu je že tudi večje število francoskih telovadcev, ki se bodo udeležili telovadnega nastopa v Pragi.

Turška vlada je izdala veliko amnestijo za politične prestopke, ki so jih zagrešili nasprotniki režima od leta 1923. dalje.

Zvišajte doklade staroupokojencem

Najnesrečnejši ljudi so gotovo naši staroupokojenci, ki so ves čas zaposlitve plačevali visoke prispevke v zlatu za svoje starostno zavarovanje. Sedaj dobi rudar ali plavžar, ki je bil vpokojen pred 1. januarjem 1925, komaj od din 5 do 13 mesečne pokojnine, doklado v znesku din 150 mesečno, za ženo pa din 112, če nima nobenih drugih dohodkov.

Jasno je, da je s to pokojnino vsako vsaj kolikor toliko človeka dostojno življenje nemogoče. Sedaj pa še vedno bolj narašča draginja, s čimer se to stanje vpokojencev do neznočnosti poslabšuje.

Zato bi bilo nujno potrebno, da upravni odbor Glavne bratovske skladnice v Ljubljani čimprej izvede soglasni sklep izredne skupščine Glavne bratovske skladnice z dne 11. junija t. l., da se izredne podpore staroupokojencev zvišajo za din 150.000 letno iz sredstev rezervnega sklada. To je po čl. 162 pravilni moči in tudi sredstev zato je dovolj. Prepričani smo, da bo upravni odbor uvidel veliko potrebo teh bednih vpokojencev in sklep čim prej izvršil.

Manifestacija za pobratimstvo s Čehoslovaško

Značilni so dogodki teh dni. V Ljubljani so priredili slovenski klerikalci manifestacije s svojo zvezo fantov in deklet, v Pragi pa se vrši par dni kasneje sokolske slavnosti. Tako v Ljubljani kakor v Pragi so se vršile manifestacijske sprejeme gostov ob izjavah o medsebojnih sedanjih in bodočih odnosih med obema državama. Te manifestacije z obeh strani dokazujejo splošno voljo obeh narodov po sodelovanju in miroljubnem sožitju. Ni sicer bila to zunanje politična manifestacija, bila pa je izraz volje obeh narodov, ki je v javnem življenju eminentne važnosti.

Obeh manifestacij so se udeležili tudi zastopniki drugih narodov in vsi so bili istih misli.

„Samo mi in mi sami“

Bivša SLS je pred vojno, ko je bil njen načelnik dr. Šušteršič, vrgla med svoje pristaše geslo »samo mi in mi sami.« SLS je bila takrat na vrhuncu svoje politične moči, ki ji je dalo ljudstvo na splošnih volitvah s tajnim glasovanjem. Vendar se niti takrat ta ošabna parola ni skladala z resničnim stvarnim stanjem in je bila zaradi tega smešna in prazna. To se je očitno pokazalo v zgodovinskem času med vojno in ob prevratu. V mogočni SLS je prišlo do preloma, njeno tedanje vodstvo, ki mu nihče ne more odrekati političnih sposobnosti, je bilo odstranjeno, stranka sama pa je zavrnila načelo »samo mi in mi sami« in se ni pomišljala stopiti v zvezo z vsemi drugimi takrat obstoječimi strankami. Glasnik parole »samo mi in mi sami« dr. Šušteršič je odšel v politično pregnanstvo, njegov najboljši pomočnik dr. Evžen Lampe je pa nesrečno umrl.

Po načelu »samo mi in mi sami« se je ravnal tudi Dollfuss-Schuschniggov režim v povojni Avstriji. Še v času, ko je v rajhu že nacizem prišel na oblast, je Dollfuss mislil, da bo samo s svojo krščansko-socialno stranko in s heimverovci sam mogel ohraniti neodvisnost Avstrije. V svoji ošabnosti se ni pomišljal s surovo silo uničiti svojo ostro notranje-politično nasprotnico, socialno demokracijo, ki bi morala biti njegov naraven zaveznik pri obrambi avstrijske neodvisnosti. Žalosten Dollfussov konec je znan. Tudi njegov naslednik Schuschnigg ni spoznal napake in ni popravil krivice. Šele v poslednjih dneh Avstrije je priznal svoj delež krivde, je zavrnil načelo »samo mi in mi sami« in je klical socialno demokratično delavstvo na pomoč. Bilo je prepozno. Nesrečnega konca Schuschnigga in Avstrije ni treba opisovati.

Vse drugačen, svetel vzor politične pameti nam daje politika Čehoslovaške. Politično strankarstvo je tam razvito do skrajnosti. — Nobeni stranki niti skupini strank pa ne pride na misel, da bi oznanjala načelo »samo mi in mi sami«, ker politični razum vsem čehoslovaškim strankam veleva, da se morajo med seboj — če že ne ljubiti — pa vsaj tolerirati. Čehoslovaška daje sijajen vzgled, kako se vodi demokratična politika. Zato pa je prazen strah vseh, ki se boje za bodočnost Čehoslovaške republike.

Tudi pri nas ljubimkajo z načelom »samo mi« neki vrhovi bivše klerikalne stranke v JRZ. Imajo še manj pravice kakor nekdanja Šušteršičeva SLS, a se s tem ne zadovoljujejo. Razvoj dogodkov doma in po svetu pa sili, da se vse resne stranke in politične sile med Slovenci, ki se zavedajo svoje odgovornosti, sporazumejo o tistih sicer maloštevilnih, toda važnih stvareh, glede katerih se strinjajo, v nekaterih primerih, vsaj v tem, da jih — sicer vsaka iz svojih razlogov — soglasno odklanjajo.

Politična diferenciacija je pri nas že toliko razvita, da bi ustanavljanje kakega »narodnega pokreta«, kakor ga imajo na Hrvaškem, pomenjalo korak nazaj. Tudi za koncentracijo, kakor so jo v zadnjem času s tako zaskrbljenostjo in vnmno propagirali razni »nadstrankarski« literarni krožki in več ali manj poklicani posamezniki, niso dani pogoji. — Zato pa ostane slejkoprej naša najnujnejša politična zahteva: obnova političnih pravic in ustanovitev svobodno organiziranih političnih strank.

Paletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

26

— No, pa naj bo tako! Sicer pa — kakšen bojevnik pa sem jaz? Pismen sem prav malo. No, in sem opazil — da Vasjuk pogosto tiči v knjigah in postaja z vsem surov in nestrpen. Vprašam ga — kam misliš s tem načinom? Za nas, očka, — je rekel — ni druge poti! Skregala sva se. Večkrat me je prijelo, da bi ga nabil a čutil sem — ima prav, prebrisanec! Neke stvari, o katerih sva se prepirala, sem tudi sam razumel. In tedaj je kakor čez noč prišlo do prevrata, gledam in vidim — Vasjuka je povsod spredaj, vodi stavke, seje knjige in lističe, govori na zborovanjih, — ljudstvo ga spoštuje, z dvajsetimi leti je bil že cel mož. No sem si mislil, naj te bog blagoslovi, jaz te ne bom zadrževal, a zadržati ga tudi ni bilo več mogoče, — bilo je že prepozno! In zakaj naj bi ga oviral? Svojega gospodarstva nisem imel, torej je bil svoboden, da si lahko uredi življenje po svojem okusu.

Jelenka je nehala čitati in je poslušala očetovo pripovedovanje. V njenem ploskem obrazku so se zamišljeno in nepremično svetili bledosinji očesci in usta je imela napol odprta.

Čutil sem, da je gozdar žalosten in vendar zadovoljen s svojo krvjo: govoril je kakor da mi odkriva in razkazuje podedovane zaklade.

— Midva — je nadaljeval in kinknil z glavo

proti hčeri, — se ga pogosto spominjava in ona ga zelo ljubi.

— Kadar začne govoriti o Vasjki, — je živahno spregovorila Jelenka, — vam čenča in čenča o stvarih ki jih sploh ni bilo!

Gozdar se je malo v zadregi hohotal.

— Kakšna malopridna punca! Glej jo no, kako ona govori o svojem očetu!

A z istim smehljajem zadrege na svojem dobrem obrazu mi je skrivnostno in na tihem pravil:

— Pa ima prav, Jelenkica: veš, govorim in govorim o njem in neopazno, da niti sam ne vem kdaj in kako, pridenem še iz svojega kako reč — mar mi zameriš? Ne pridevljem iz slabega namena, ampak iz dobrega, — tako zelo bi rad povedal samo dobro, dragi prijatelj! No — in tedaj se malo zaletim: mar je to greh? Saj je vseeno — ljudem je potrebna nova izbira, zato je tudi njihova cena porasla! Tako so na primer Vasilju pomagali pri begu, pot je bila dolga in je morala stati dosti denarja. Nevrednemu človeku bi najbrž ne pomagali. Bil sem pri njem šel sem v okrajno mesto na skrivnem, ponoči — Nisem več skoraj spoznal fanta, pri bogu, res! Za dve leti se je tako spremenil, — skoraj da ni več podoben mojemu sinu, tako je ljubeznjiv, vesel, — čudno je to. In njegov tovariš je skoraj že čisto osivel, a je prijazen in vedno dobre volje, kar skaklja kakor škorec! Samo šali se in uganja burke, tako spretno in smešno, da bi počil od smeha. Govori po kmečki s prislovicami, ki jih ve toliko, kakor da jih je po vsem svetu nabral. To so veseli ljudje, ki so nam tako potrebni, malo jih je takih prazničnih ljudi, — vendar se rode! Izvrsten rod se je začel, ni kaj ugovarjati! In če je zemlja sposobna

take ljudi roditi, pomeni to — da je dobra in silnata zemlja, — je res ali ne?

— Res je, Danilo Jakovljevič! — sem tiho potrdil, a v srcu se mi je budila svetla jutranja zarja.

Ko sem se odpravljal, me je gozdar vprašal:

— Kakšen človek pa je ta vaš stražnik?

— Ne vem res.

— Tako čuden je. Zadnjič enkrat, ponoči, sem obhodil gozd, da vidim če je vse v redu, pa ti pride in se ustavi na svojem konju sredi polja in stoji kakor kak železni spomenik. Do-olgo sem ga gledal, potem pa sem ga poklical. Ozrl se je proti meni, potem pa je odjezdil, najbrž me ni spoznal. Ampak zelo pogosto zahaja sem stražiti. Po njegovih besedah bi človek sodil, da je pameten, oči ima pa tako strahotne, kakor da gleda smrt iz njih.

— Bolan je — sem rekel.

Odšel sem še pred svitom. Šel sem po gozdni stezi in tiho pel — nisem mogel molčati. Noč se je izlila in pobledele nad gozdom so plavali razredčeni, utrujeni oblaki, z dežjem do sitega napojena trava se je sklanjala k zemlji, veje dreves so leno visele navzdol, a veseli potočki so še vedno žuboreli, skakljali in nekam hiteli, kakor da se hočejo skriti pred približajočim se soncem, da bi jih čez dan ne izsušilo.

Hodil sem počasi in mislil:

— Dobro je biti človek na zemlji!

Hipoma, kakor bi se iskra užgala, sem se spomnil stražnika: pred kratkim sem zvedel, da lazi za Varjo. Vprašal sem jo:

— Je to res Varja?

(Dalje priložiti.)

Nekaj o zavesti organiziranega delavstva

Naše svobodno delavsko strokovno gibanje je na višku svoje solidarnostne zavesti v svoji sredi in do svoje deželne centrale Urssja, kakor jo običajno imenujemo. Zedinjena delavska strokovna zveza je naša centrala, ki jo upoštevamo, spoštujemo in vršimo do nje vso solidarnostno delavsko zvestobo. Naša zveza pomeni enotnost delavstva v državi, ki jo, dokler se smatramo za zavedne strokovničarje, ne moremo in ne smemo kršiti. Teža tudi mi ne bomo storili nikoli, ker vemo, da je močno le enotno delavstvo in da more le živa in krepka organizacija braniti delavske pridobljene pravice in istotako se tudi boriti za nove pridobitve, ki jih ima delavstvo še mnogo v svojem programu.

Delavec, ki je zaveden, ne more položaja presojsati drugače. Kdor pa bi v tem oziru zastopal drugačno stališče ali celo rušil to solidarnost, zaradi kakršnihkoli postranskih vprašanj, pa samo dokazuje, da ni zrel, da ni zaveden ali da išče postranske vzroke, da z njimi prikrije svojo nezrelost, ki celoti lahko prav mnogo škoduje, če bi je delavstvo ne umelo prav.

MEŽICA

Zborovanje podružnice »Zveze rudarjev Jugoslavije« v Mežici se bo vršilo v nedeljo, dne 3. julija t. l. s pričetkom ob 9. uri dopoldne v prostorih s. Toffa. — Poročal bo s. Arh o mednarodni konferenci v Ženevi, ki je razpravljala o skrajšanju delovnega časa v rudarski industriji in o skupščini Glavne bratovske skladnice v Ljubljani, katera se je vršila dne 11. junija t. l. Ker bodo poročila res zanimiva, vabi odbor podružnice, da se vsi člani in delavci zborovanja zanesljivo udeležijo.

VOJNIK

Poročil se je sohr. Krušič Anton, blagajnik »Vzajemnosti«, k čemur mu najiskrenejše čestitamo vsi člani »Vzajemnosti« in upamo, da bo še nadalje tako vestno kot do sedaj deloval za napredek društva.

Odbor »Vzajemnosti« sporoča svojim članom, da se bo vršila seja in sestanek članstva dne 10. julija t. l. v gostilni Cank, Škofja vas, s pričetkom ob 3. uri pop., nakar opozarjamo še prav posebno funkcionarje društva, da skuplikvidiramo nekaj perečih točk, ki so nastale radi obolenosti dveh funkcionarjev, ki sta pa že zopet srečno ozdravela. Družnost!

STUDENCI PRI MARIBORU

II. Mladinski dan priredi dne 31. julija t. l. »Vzajemnost« Studenci. Spored sledi.

Naloga organiziranega delavstva ter vseh zvez in podružnic je, da vsako tako tendenco, ki bi hotela ovirati akcijsko skupnost našega delavstva, v kali odpravijo s tem, da sodružno reflektira na sodelovanje najmanjšega ali največjega dela našega gibanja. Nobenega zavednega delavca v Sloveniji ni, ki bi ne gojil te srčne želje.

Opozarjamo še na Urssjov kongres v Zagrebu ter posebej na pokrajinski kongres strokovnega gibanja v Sloveniji, ki je burno odobral kratko resolucijo, ki je izrekla zaupnico zagrebškimi sklepom in na manifestačen način potrdila načelo enotnosti in akcijske skupnosti. Že, kdor se zaveda samo pomena tega sklepa in te manifestacije za lojalno sodelovanje in enotnost, ne more niti trenutek razmišljati o svoji nalogi do gibanja, še manj pa mu delati ovire kakorkoli. Delavstvo spoštuje sklepe svojih konferenc in kongresov ter bo tudi vztrajalo na njih.

Za vsako ceno enotnost in akcijska skupnost! To je naše geslo.

Sportna rubrika

V nedeljo, dne 3. julija krožna vožnja s kolesi skozi Haloze. Odhod iz Ptuja ob 9. uri dopoldne po progii: Ptuj—Sv. Vid—Leskovec—Vel. Okič—Sv. Barbara—Borl—Ptuj. Dolžina proge približno 28 km. Zunanje izletnike kolesarje, zlasti delavska kolesarska društva, bomo pričakovali ob 8. uri jutraj na Bregu (pred Maričem) pri Ptuj. Družnost! KMO Ptuj.

Tiskovni sklad

Za tiskovni sklad je daroval s. Temel Stefan iz Nove vasi pri Mariboru din 100.

Namesto cvetic na grob umrlega prijatelja je daroval neimenovani za tiskovni sklad din 50.— Iskrena hvala! Posnemajte!

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zašlužek. Dopisli: Anos, Maribor, Orožnova 6.

B. RANGUS - KRANJ

zlatar in
juvelir
sodni
cenilec

Velika zaloga zlatnine, ur, jedilnega orodja, kristala, optike itd. Zahtevajte brezplačni cenik!

Konjunktura za orožno industrijo

Oboroževalni industrializem in demagogi so shujskali narode in države, da se oborožujejo ene iz strahu, ene iz baharije. Tako se zapravlja narodno imetje, ki polni blagajne orožne industrije.

Berlinski zavod za proučevanje konjunktura pravi, da znašajo vojni proračuni držav 10 do 15 odst. več kakor lani.

Od lani do letos je narasla vojna trgovina za 42 odst., v primeru z letom 1929. pa okoli 60 odst.

Naročila na vojni material znašajo v vseh državah 300 do 450 milijard dinarjev. Kapitalisti zaslužijo s svojo industrijo ob sedanjih konjunkturi na leto okroglo sto milijard dinarjev.

Za ta znesek so države vsako leto ubožnejše.

Kaj bi zalegal tak ogromni znesek v narodnem gospodarstvu, če bi se prav porabil produktivno?

Koliko časa bo cvetelo to uničevanje dobrin?

KRANJ

Tekstilno delavstvo zavira razmah razrednega delavskega gibanja

Največje število delavstva v Sloveniji zaposluje tekstilna industrija. To je že številčno velika množica, nad 14.000 ljudi. Ta množica bi morala biti avantgarda v borbi za delavske pravice. Prosperiteta v tej industriji, ki vlada pri nas že od početka obstoja, bi mu do tega mesta v delavskih vrstah samo pripomogla. — Toda ta, po poklicu relativna večina delavstva zavzema v razrednem pokretu čisto nasprotno pozicijo. Tak je položaj v splošnem in razmerje v posameznih krajih ga bistveno ne spremenijo. Samo ob sebi razumljivo je, da je ta pasivnost tekstilcev do razrednega delavskega gibanja velik moralni udarec za vse v ostalih strokah zaposleno delavstvo. Kako neki naj imajo zmisel in voljo do dela na strokovnem polju čevljarji, krojači, mizarji itd., ki imajo dosti težje stališče, prvič: ker so zaposleni v mnogoštevilnih malih delavnicah, in drugič: ker vidijo na drugi strani na tisoče tekstilnega delavstva, kako lahkomišlno gre preko vprašanja lastne eksistence. Vemo dobro, kako industrijski kartel diktira ceno svojemu produktu, ne oziraje se na to, v koliko so te cene pravične. Tudi mali obrtnik, ki se le težko bori s konkurenco industrije, postavi za svoj izdelek neko določeno ceno, čeprav je ta nizka tako, da ne poplača truda njegovega dela, toda ceno je določil. Tekstilno delavstvo, ki prodaja na trgu svojo delovno silo, svojo fizično moč, večkrat tudi svoje življenje, pa ne ve sebi nobene cene. Ali bi ne mogle biti vse te stroke delavstva, na čelu s tekstilnim, kot številčno najmočnejšim, povezane v nekaj »kartel«, ki bi diktiral na trgu ceno delovni sili. Tekstilni delavci bi morali imeti inicijativo za ustvaritev takega »kartela«; na žalost pa so ravno oni tisti, ki so delovno silo takorekoč razrednotili. Borba za delavske pravice, ki se vodi v Sloveniji brez tekstilcev, se ne more voditi s posebnim uspehom. Zato vsled pasivnosti tekstilcev trpi celotni delavski razred; še več: tudi kmet in obrtnik sta neposredno prizadeta.

Središče tekstilne industrije v Sloveniji je v Kranju, kjer je zaposlenih nekako 25 odstotkov vsega tekstilnega delavstva. Delavstvo ene stroke se iz posameznih krajev vedno ozira na središče industrije, kajti več ali manj se odkrito drži načela: češ, naj se v središču industrije delavci prvi zdramijo in stopijo v vrste strokovnega pokreta. Prav v tem se vidi, kako večina vpliva na manjšino, in kako manjšina korakom sledi večini; upoštevajoč pri tem stvarne momente, bodisi važnost enotne ideje ali enotnih zahtev, ki so za vse delavstvo eksistenčnega pomena. To dejstvo smo imeli priliko opaziti tudi ob času tekstilne stavke. Prav tako imamo izkušnje, da so bila vsa mezdana gibanja, ki so se vodila izven središča industrije dotične stroke, zaključena brez posebnega uspeha, ako ni bilo s te strani zadosti moralne in če je bilo potrebno, tudi materialne podpore. Kljub vsemu pa se ne dajo doseči boljši delovni pogoji, kakor jih ima delavstvo v središču te industrije, če pa jih doseže, jih doseže za zelo kratko dobo.

Če ves ta proces delavskega razrednega pokreta stvarno preomotri, vidimo, kako velika odgovornost leži na kranjskem tekstilnem delavstvu za razvoj tega gibanja. Kranjski tekstilni delavci morajo pokazati pravo pot ostalim tekstilnim delavcem, da kot najmočnejša stroka delavstva stopijo v prve vrste razrednega delavskega pokreta, kjer jim po svoji številni moči pripada Prvo mesto. Da predramimo tekstilno delavstvo v Kranju, moramo delati vsi razredno zavedni delavci in delavke, vsi, ki se zavedajo, da je močna strokovna organizacija potrebna delavskemu razredu prav tako, kakor sta zrak in sonce, kajti brez kruha ni življenja! Od eksistence delavca je odvisen tudi: kmet, obrtnik in trgovec, zato je zločin, ako od teh stanov kdo zavestno nastopa proti pravicam delavstva. Zastavimo prav vse svoje moči, da izbrisemo sramotni pečat, ki ga nosimo v zunanem svetu vsled nezavednosti delavstva. Naj nas ne izmuči plug, s katerim bomo orali trdo ledino. Gre se za razvoj razrednega delavskega pokreta. Gre se za eksistenco vsega delovnega ljudstva!

Delavski pravni svetovalec

Mezde rentnikov pri državnih rudnikih (Velenje)

Vprašanje: Po novih pravih bratovske skladnice se ne daje nezgodna renta onim rentnikom, ki so zaposleni pri rudniških podjetjih v istem svojstvu kakor so bili pred nezgodo. Rzsodišče rudarskega zavarovanja je sedaj odločilo, da se ta določba nanaša le na one, ki so se ponesrečili po 1. I. 1938, ne pa na rudarje, ki so se prej ponesrečili in so že prej prejeli rento. Na podlagi te odločbe so dobili tudi rentniki zaposleni pri našem rudniku odtegnjeno rento zopet povrnjeno. Vendar jim je sedaj naenkrat pričela uprava rudnika odtegovati od plače toliko, kolikor prejemale rente, odnosno jim je za toliko znižala mezde in sicer na podlagi kolektivne pogodbe, ki pa je sedaj že izmenjena z drugo. Ravnatelj rudnika izjavlja, da nova kolektivna pogodba v tem oziru ni jasna in da se zato drži stare. — Rudarji so s tem oškodovani in tudi zastopavljeni napram rudarjem v drugih nedržavnih rudnikih, ki prejemale še naprej polno plačo in rento. Ali je tako postopanje ravnateljstva upravičeno in ali sme rudarjem, ki dobivajo rento, na tak način znižati plačo?

Odgovor: Če nova kolektivna pogodba dopušča tako znižanje, potem je ravnateljstvo upravičeno znižalo plače, drugače pa ne. — Zlasti ne more biti v tem oziru merodajna kolektivna pogodba, ki je že stopila iz veljave. Ako rudnik odteguje rudarjem od plače, ne da bi bil za to upravičen po sedaj veljavni kolektivni pogodbi, lahko rudarji tudi s tožbo zahtevajo plačilo razlike za ves čas nazaj, če pa tako znižanje mezd rentnikom določa sedaj veljavna kolektivna pogodba, ne bodo mogli zahtevati plačila te razlike, ampak bo edina pot ta, da se poskuša izpremeniti zadevno določbo v kolektivni pogodbi.

Najemna pogodba (Trbovlje)

Vprašanje: Imam najet lokal pogobeno za eno leto. Lastnica hiše pa mi je sedaj odpovedala kar tromesečno. Ali je taka odpoved upravičena?

Odgovor: Če je v pogodbi določeno, da traja najemna doba eno leto, Vam najemodajalka ni smela odpovedati pred potekom te dobe. Kot razvidimo iz prepisa pogodbe, ki ste ga poslali, zadevna določba v pogodbi ni docela jasna in bodete, morali dokazati s pričami, da je bil pogojen res enoletni najem.

Oškodnina za poškodbe

Vprašanje: Svojičas me je nekdo težko telesno poškodoval in je bil zato tudi obsojen. Ob enem mu je sodišče naložilo, da mi plača večjo oškodnino. Plačal pa mi doslej še ni ničesar. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Poizvedujte o premoženjskih razmerah dotičnega in če ima kako imovino, predlagajte zoper njega izvršbo. Lahko to storite kar pri sodišču, ki Vam je najbližje, vendar morate nesti na sodišče tudi sodbo odnosno oškodninski dekret.

Klevete (Trbovlje)

Vprašanje: Neke osebe me obrekujejo po cestah in javnih lokalih. Ali sem upravičen jih tožiti?

Odgovor: Če Vas res obrekujejo, jih lahko tožite, tožbo pa morate vložiti v treh mesecih, odkar ste za obrekovanje zvedeli.

Ali je dolžan delodajalec sprejeti delavca po odslužitvi kadrskega roka ponovno v službo?

Ni dolžan, ker je službeno razmerje z odhodom delavca k vojakom prestalo. Pač pa lahko delavec, če je delal do odhoda k vojakom, zahteva plačo za en teden po § 219 obrt. zakona.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Ragg

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospe in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravila dobro in po kulantnih cenah znana trdka **JUSTIN GUSTINČIČ**, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Širamba koles čez zimo.

POPRAVILA, EMAJLIJANJE, POKROMANJE, POKIKLANJE
B. DIVJAK
KLJUČAVNIČARSKI MARIBOR

Zahvala

Vsem, ki ste nam ob težki izgubi naše ljubljene mame itd. izrazili bodisi pismeno ali ustno svoje sočutje, rajnici poklonili cvetje, kakorkoli počastili njen spomin ter jo spremili na njeni zadnji poti, naša iskrena zahvala.

Čutimo dolžnost se še posebej zahvaliti g. dr. A. Arnšku za res požrtvovalno in uspešno lajšanje trpljenja pokojnici tekom dolgotrajne bolezni, gospej Podrenikovi za vsestransko pomoč ob vsaki priliki, g. upravitelju Hofbaueru, učiteljskemu zboru in učenkam 7a razreda dekliške šole za izredno naklonjenost in usluge.

Vsem, prav vsem pristrčna hvala!

Hrastnik, 29. junija 1938.

Logarjevi.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.